

הכלנתריזם המשתולל

מנחם ציוני	יצחק אמסלם	שלום שלמה ונונו	צבי סנדר	אברהם מסיקה	מנחם דיאמנט	עמוס ברכה	מרדכי ברדוגו
רשימה מקומית			מערך		מופד"ל		
קואליציה				אופוזיציה			

לקואליציה עם חברי רשימת המפד"ל, בגלל יריבותו האישית עם עמוס ברכה, ראש המועצה הקודם מטעם המפד"ל. קואליציה זו, בה נבחר ציוני כראש המועצה, החזיקה מעמד חודשיים בלבד. היא התפרקה, הוקמה מחדש באותו הרכב פעמיים, פעם בראשות שלום שלמה ופעם נוספת בראשות ציוני.

הקואליציה הראשונה
 שהוקמה ב"אור" עסקי בא מחלת הבחירות ב-1969, היתה מורכבת מארבעת חברי הרשימה המקומית העצמאית של מנחם ציוני ושלושת חברי המערך. למרות שגם ציוני שייד למפד"ל, הוא לא נכנס

מנחם ציוני	יצחק אמסלם	שלום שלמה ונונו	צבי סנדר	אברהם מסיקה	מנחם דיאמנט	עמוס ברכה	מרדכי ברדוגו
רשימה מקומית			מערך		מופד"ל		
אופוזיציה				קואליציה			

המועצה. כאות הוקרה קיבלו השניים משרות-כבוד. שלום שלמה קיבל את סגנות ראש המועצה בפועל ואילו ונונו קיבל את הסגנות בתואר. ציוני ויצחק אמסלם, הציגו טרפו לשני נציגי המפד"ל היושבים באופוזיציה.

הקואליציה השנייה
 באפריל 1970, נטשו שניים מחברי סיעתו העצמאית של מנחם ציוני את רשימתו, תמכו בהצבעה במערך, טיעו לבחור את צבי סנדר, מהמערך, כראש

מנחם ציוני	יצחק אמסלם	שלום שלמה ונונו	צבי סנדר	אברהם מסיקה	מנחם דיאמנט	עמוס ברכה	מרדכי ברדוגו
רשימה מקומית			מערך		מופד"ל		
קואליציה				קואליציה			

שלמה תמורת הלוואתו בזמן הבחירות. עכשיו נשאר אנשי המערך באופוזיציה יחד עם שלום ונונו, שפרשו מסיעתו של ציוני. כעבור שבוע הדיח ציוני את שלום שלמה מהסגנות וזה חזר והצטרף למערך. שוב הוקמה קואליציה במתכונת הקואליציה השנייה, אלא שאז התגלה עניין הצעת השוחד לאמסלם, שהביא למינוי הוועדה הקרואה באור"עקבא.

הקואליציה השלישית
 הוקמה חמי"ש חודשים אחרי הרכבת הקואליציה הקודמת, אחרי ששלום שלמה, הכלנתר שפרשו מסיעתו של ציוני ותמך במערך, חזר לתמוך בציוני. הפעם גם לחץ מרכז המפד"ל על ציוני ועל עמוס ברכה להשלים ביניהם ולהיכנס יחד לקואליציה. מרכז המפד"ל אף החזיר לציוני סכום של עשרת אלפים ל"י, שהוחזר לשלום

תקציב זה, שהוא ענק במושגים של עיירה קטנה, שרוב תושביה פועלים שכירים. הוא יכול לחלק טובות הנאה. יש משרות. יש משכורות. יש מענקים. יש מיכרזים. העולים החדשים למדו מהר מאוד את כל-לי המשחק המהותיים. מה שראו הם יישמו לאפשרויות המוגבלות והמצומצמות שלהם. וכאן מתחיל הקרב הגדול על השלטון בין המפלגות. אין זה קרב הנובע מחילוקי דעות רעיוניים. זהו הקרב על השלטון ועל הכסף.

בשנת 1959 נבחרה המועצה השלישית של אור"עקבא. מתוך 7 חברי מועצה 4 מהם חברי המפד"ל. כראש ה"מועצה נבחר עמוס ברכה, מורה לא-מוסמך. שתי קדנציות עתיד ברכה לשבת בראשות המועצה — שתי קדנציות בהן תלמד אור"עקבא כי לא כל מה שטוב למפד"ל ולעמוס טוב גם לה. עמוס, בן העדה הטרנסילבנית, דאג קודם כל, שלא ישארו מקופחים בקרב מקרי רביו. הוא הכניס חלק מהם לעבודה במורעצה, על אף השכלתם המינימלית (אנשי שים קשה להיפטר מהם עד היום). הוא ארגן חנויות ומקומות בשוק לאנשי שלומו וגם נפנה קצת להתעסק בהטבת מצבו הוא. הדבר המסתורי ביותר שקרה לעמוס ברכה בתקופת כהונתו היא הווילה שלו. זה שהיה קשורה באוטוטרדה של כביש החוף, בכך אין ספק. רואים את זה. אך הצדדים המיסטוריים של העניין אינם מחוררים עד היום.

הוויילה של ראש-המועצה

במקורו הסיפור הוא כזה: כשתוכננה האוטוטרדה, התחשבו מתכנניה במי-קומה של אור"עקבא. ובמקום להמשיכה ישר, בצורה שתנתק את אור"עקבא מחוף הים ומאזור קיסריה, ביצעו מעקף מאחורי העיירה, דרך אזור התעשייה. באותו אזור אמור היה המיליונר שפירא, בעל מפעל השטיחים המקומי, לבצע את הרחבת מפי-עלו.

צבי סנדר, ראש סיעת המערך המקרי-מית, וי"ר לשעבר של אור"עקבא מספר, כי שפירא בא אל ברכה ואמר לו כדל-קמן: "אם אתה מצליח להעביר את האור-טוטטרה מהשטח שלי למקום אחר אני דואג לך לווילה".

דבר אחד בטוח. האוטוטרדה היום אינה עוברת במקום בו תכננו אותה. היא עוברת בלב אור"עקבא. שני דברים בטר-חיים נוספים: שפירא הצליח להרחיב את מפעלו, ולעמוס יש וילה.

כשנשאל עמוס כיצד יתכן כי מורה לא מוסמך ומאוחר יותר יו"ר מועצה שמש-כורתו הסתכמה ב-750 ל"י נטו, יצליח לה-סוך כסף לווילה פאר, ענה: "אני עובד מגיל 14. כל ימי חסכתי וזה מה שהגעתי אליו". קצת קשה להבין איך יכול מורה לעברית בתלמוד-תורה בטרנסילבניה להרוויח 4000 ל"י לחודש, סכום שלפי טענתו של ברכה השתכר שם, וממנו חסך לבניית הווילה.

אחרי ששעה לביתו נפנה ברכה לארגן מעט גם את הוריו. בית-הדואר, שהיה צריך להיבנות במרכז המסחרי, הועתק בעזרתו האדיבה סמוך לבית הוריו. המט-רה לא היתה לדאוג לאם שלא יתחלף חלי-לה רגליה רחוק מדי. פשוט יותר. עמוס קיווה שבכך יצליח להעביר גם את כל כו-בד משקלו של המרכז המסחרי לאזור. זה שבית-הדואר תקוע היום בקצה הניח ביותר של העיירה לא הטריד או את עמוס בכלל.

שלושת המקופחים

אך לא לעולם חוסן. עמוס עשה שלוש טעויות גורליות. שלושתן היו מעשים יחייבים מאד, פועלות שכל אורה שומר חוק חייב היה לבצע. המעשה הראשון היה נסיון להחייב את הרב המקומי מנשה מנזל, שהוא גם יו"ר המועצה החדשה, ב"דוחות כספיים. הרב לא היה רגיל ליחס כזה. מאז ומתמיד עשה בכספי המועצה הדתית כעולה על רוחו, ואיש לא ציפצף. הוא בנה קרנות תל-מידי ישיבה עניים, ובנו, שהיה בן ישיבה עני, נתמך בה. הוא הקים קרן לנצרכים, שאחיו — שהיה נצרך מאד — צרך ממנה. הוא סידר לאשתו משכורת חודשית מכס-פי המועצה, שהרי אשת הרב היא אוטו-מטית רבנית. הוא שחה והתפתל, התכווץ והתרחב ותמיד הצליח לשמור על מעמדו.

על ימין ושמאל ערב הבחירות, הבטחות שכללו מתן טובות הנאה שונות, מי מקורות פרנסה ועד לדירות חדשות. שלום אילון, תומך נלהב של ציוני, קיבל אחרי הבחירות מכרו לנטיעת עצים, שהפך לשערורייה בעיירה. המכרו קבע שעבור כל עץ שקטרו גזעו 10-15 מ"מ, תשלם המועצה 125 ל"י. בסה"כ 11,000 ל"י. אילון קיבל את 11,000 הל"י, אך בין העצים השתולים היו רבים שקוטר גז-עם לא עלה על 2-3 ס"מ.

לנסיס אלפסי, אף הוא מנאמני, העניק ציוני את המיכרו לצביעת בתי-הספר. גם מיכרו זה, כהרבה ממעשיו של ציוני התי-פתח לשערורייה קטנה. הצבעים לא הסי-פיקו לטיים את עבודתם עד לתחילת שנת הלימודים, וזאת למרות שסיידים עסקו בשבת בסידור ביה"ס הדתי "ר" עקבא. מוטב נוסף של מערכת הבחירות היה חיים ברה"רוש, שזכה עקב תמיכתו הפעילה בציוני בקבלנות הנקיון של בית-התכרות. למשפחתו של סגנו, שתמך בו במסע הב-חירות גם אישית וגם בכסף, העניק ציוני פיצוי נאות. למרות שיצחק אמסלם היה רביעי ברשימה ואיש לא קיווה ל-4 מנד-טים, נתן לו ציוני את תפקיד הסגן, איפשר לו להמשיך בעבודתו במפעלי נייר חדרה. כך שבמועצה לא ראו אותו הרבה. לאחותו של אמסלם סיפק משרד השי-כון דירה בהמלצתו האישית של ציוני. לאחיו חיים אמסלם, סידר ציוני את חוזה החכירה של מגוון בית התכרות. לאשתו של אמסלם שעבדה אותה עת במועצה, העניק תקן גבוה יותר. תקן שיועדי דבר אמרו כי לא אושר מעולם.

לא הפריע לו להיות מרוקאי בדם. לצורך זה למד גם משפט מפתח בערבית מרוק-אית: אי א' אחונה אל אז, שפרושו המי-לולי הוא: "כן, אחי היקר".

השתדכותו לרב המקומי, שליטס של יוצאי מרוקו בעיירה, היתה המעשה הי-מוצלח ביותר שעשה ציוני. כשהוא בטוח באלפי תומכים, קם וייסד רשימה עצמי-אית, לקראת הבחירות של 1969.

פרסים לנאמנים

מה שהיה אשר ניזרי לקריית-שמונה, ומה שהיה מחלוף לבית-שאן, היה מנחם ציוני לאור"עקבא.

ציוני בן 29, נאה ומשכיל, הוא יליד הארץ, תושב תל-אביב לשעבר, הניך תנועת בני-עקבא ופעיל במרכז המפד"ל. אביו הוא מנהל סניף של בנק המזרחי וכל אנשי צמרת המפד"ל הם ידידיו. הוא למד מיקרוביולוגיה באוניברסיטת ברא"ילן, אך לא השלים את לימודיו בגלל התנגדות הוריו.

בגלל החיכוכים המשפחתיים, נאלץ ציר-ני לנטוש את תל-אביב. הוא מצא תעי-סוקה בגלות אור"עקבא. תוך זמן קצר גילה כי מקום מעין זה הוא מקום אי-דיאלי עבור צבר משכיל וממולח. שהוא שפתן וחולם על קאריירה פוליטית. וכן הקים ציוני ב-1969 את הרשימה העצמאית שלו, שמטרתה היתה להדיח את עמוס ברכה מכל השלטון. תוצאות הב-חירות היו מפתיעות. הבוחרים המקומיים, שמאסו במעשי המועצה המקומית הקודמת, העניקו לרשימתו של ציוני ארבעה מקרי-מות מתוך תשעת חברי המועצה. המערך זכה ב-3 מנדטים, והמפד"ל, בראשות עמוס ברכה, רק בשני מקומות.

חרות, גח"ל, מפא"י, מערך, אף אחד מהם לא יכול לו. והנה בא ברכה, חברו למפלגה המקרי-דת, ודרש ממנו את הבלתי הגיוני. הוא היה הראשון שעמוס ברכה קומם נגד עצמו.

השני היה מנחם ציוני, שעמד בראש המחלקה לחינוך ותרבות. בין שאר מעשיו התרבותיים: רישום כוזב של שעות גרי-ספות, חשבונות אש"ל ונסיעות מנופחים ואי-הופעה לעבודה. ציוני היה כנראה בעל חוש הומור ניכר, אחרת קשה להבין כיצד בחר דתי כמחוי, הביא קבלות אש"ל ונסיעות של עשרות לירות שהתאריזו מתנוסט עליהן הוא של יום הכיפורים. ברכה ראה מעשים אלה, ובצדק, כפגמים אסתטיים. הוא תבע את פטוריו המיידיים של ציוני.

השלישית ברשימת טעויותיו של ברכה היה שלום שלמה. הוא היה מנהל מחלקת המים במועצה. הקושי העיקרי בתפקיד זה היה הצורך לבוא בסוף כל חודש ל-בלת צ"ק. הסיבה היתה פשוטה. עמוס ברכה לא העז לגבות יותר מדי מסים בעיירה. כל משלם מיסים היה מתנגד פוטנציאלי, וכל פטור, אוחד נלהב. כך אמנם הגיעה המועצה לגרעונות מסמרי שרר, אך כך גם הובטח כסאו של ברכה. והוסר תעסוקתו של שלום שלמה. ונהג, החליט ברכה יום אחד שמושבו מספיק איתן בשביל לגבות אגרות-מיים לפחות. החליטה זו חיבבה את שלום שלמה להתי-חיל סוף לעבוד.

הגרוע מכל עבור עמוס ברכה הגיע, כששלושת ה"מקופחים" התאחדו באר-פנסיבה אחת נגדו. הרב המקומי אירגן את כל הקהילה המרוקאית במקום לתמיכה בציוני. הוא לא שכה לציין כי אשתו של שעבר של ציוני היתה יוצאת מרוקו. ואשתו העתידה היא בת מרוקו ותושבת המקום. במקרים רבים לא טרח ציוני לערב את נשותיו בעניין וציין בפשטות כי הוא עצמו ממרוקו. זה שהוריו עלו מרוסיה

הכלנתריזם החדשים
רבים מאורחיה הנאמנים של אור-עקבא, שנתנו אמנם בציוני, סברו (המשך בעמוד 34)